

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Приложено:	28.10.2009	Број	Трипол	Брзност
Срг. ред.-м.ч.:	07	11226		

Сиф. 0705

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

СОЛФЕЖ

ТРИГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2009

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02 и 82/08) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по предметот **солфеж** за тригодишното основно музичко образование.

1. ВОВЕД

Наставниот предмет солфеж е застапен во сите години на 3-годишното основно музичко образование. Со оглед на ваквата позиција на предметот целта на солфеж во 3-годишното основно музичко образование е да се овозможи комплексен музички развој на учениците: развој на музичките способности преку активно вклучување во музичирањето (пеене, свирење), стекнување на неопходни знаења од областа на музичката писменост, запознавање со различни сегменти на музичката култура преку слушање музика и посета на музичките приредби, пројавување на креативни способности. Со тоа, наставата по солфеж треба да придонесе за поттикнување кај учениците желба активно да се занимаваат со музиката и да биде во тесна поврзаност со наставата по инструмент и по предметот Теорија на музиката. Како и во I година, наставните теми на предметот во II година – мелодиката, ритмиката и диктатот – се базираат врз содржините во предметот Теорија на музиката, со цел теориските содржини да бидат поткрепени со нивното слушно доживување и анализирање. Посочените наставни теми се тесно поврзани меѓу себе и даваат широки можности за меѓусебно интегрирање. Наставата по солфеж треба да вклучува и активност базирани врз слушање музички дела, со цел да се развива музичката перцепција, да се доживуваат музичките изразни средства, карактер, ритам. Наставата се изведува во групи по 9 – 15 ученици.

- Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.
- Статус на предметот: задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО II ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да пројавува навика за култивирано пеење (умерено пеење, без гримаси, дигање на рамења и викање);
- да пројавува способност за пеење на музички примери со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да го проширува опсегот на гласот;
- да пројавува способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да пројавува способност за следење интонација од инструмент;
- да развива музичка меморија;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да се оспособува за активно, внимателно слушање на музиката;
- да пројавува осет за музичката изразност;
- да развива осет за ритам;
- да стекнува умеење да ритам;
- да изведува движења во музичко - ритмичките активности усогласено со музиката;
- да ги усвои неопходните музичко - теориски поими;
- да се ориентира во просторот;
- да ги препознава, именува и запишува нотите од скалите до четири предзнаци;
- да ги осознава разликите на звучењето на дурската и молската скала;
- да ги осознава разликите на звучењето на трите видови на молската скала;
- да може самостојно да испее полесна мелодиско-ритмичка вежба по ноти во наведените скали;
- да пројавува умеење за солфежирање а виста;
- да пројавува умеење да транспонира (писмено и усно);
- да изведува спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да пројавува сопствено музичко изразување.

3. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Наставен предмет: СОЛФЕЖ			
Тема: МЕЛОДИКА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива музички слух; - да развива пејачки глас; - да демонстрира правилна вокална интерпретација при пеење песни и вежби; - да развива способност за прецизно интонирање на тоновите од скалите до четири предзнаци; - да ја развива способноста за примена на нотното писмо и читање на нотниот текст; - да пројавува умеења за пеење по ноти; - да развива способност за солфежирање а виста; - да развива чувство за пеење во групи (канон и лесно двогласје); - да го развива хармонскиот и полифониот слух; - да го разбира и применува 	<ul style="list-style-type: none"> - Пеење детски и народни песни по слух и со именување на тоновите - Пеење на скалите А-дур, фис-молл, Ес-дур, ц-молл, Е-дур, цис-молл, Ас-дур, ф-молл (со функции и каденци) - Пеење по ноти (солфежирање) вежби во истите скали -Мелодиски примери со промена на тактови 	<ul style="list-style-type: none"> - Солфежирање - Пеење а виста - Соодветни поими од музичка теорија кои се однесуваат на музичките симболи, скали, знаци за промена на висината на тонот, динамика, темпо - Канон - Повеќегласје 	<ul style="list-style-type: none"> - Пеење песни со текст и со именување на тоновите. - Утврдување на тоновите од скалите и начинот на нивното запишување. - Пеење на скалата А-дур и нејзините елементи (цели и полустепени, стапала, тетракорди), функции, каденца, различни комбинации на стапалата и мелодиски модели. - Солфежирање на едноставни вежби и канони во скали до четири предзнаци (појаснување на нотниот текст, читање парлато, солфежирање со и без придружба на инструмент. Да се внимава на тактирањето!) (На ист начин се обработуваат останатите дурски и молски скали до четири предзнака.) При обработката на молските скали наставникот треба да обрне внимание на слушното препознавање на видовите на мол, односно горните тетракорди.

<p>бас клучот;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги знае и применува тоновите во мала октава; - да утврдува функции на стапалата; - да ги разликува по слух дурската и молската скала (трите видови); - да препознава по слух дур и мол во музички примери; - да развива музичка меморија; - да развива внатрешен музички слух; - да ги препознава и применува основните видови на динамиката и темпото во музичките примери и сопствената изведба; - да го препознава и применува знакот за повторување и прима и секунда волта; - да се воведува во транспонирање . 	<ul style="list-style-type: none"> -Дополнување на недовршена мелодија (прашање-одговор) -Пунктиран ритам -Мелодиски примери од народното творештво -Мелодиски примери со промена на тактови 	<ul style="list-style-type: none"> - Двогласје - Тригласје - Транспонирање 	<ul style="list-style-type: none"> - Транспонирање на полесните примери (усно и писмено). - Меморирање на изучените вежби и примери и изведба напамет. - Солфежирање на вежбите со примена на мисловно пеење на нивните фрагменти. - Солфежирање по ноти со примена на знаците за динамиката. - Солфежирање по ноти со примена на знаците за темпото. - Совладување на знакот за повторување и прима и секунда волта преку пеење песна со текст и со именување на тоновите и нејзиното запишување. - Квизови за утврдување на совладаните поими.
--	--	---	---

Наставен предмет: СОЛФЕЖ

Тема: РИТМИКА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива чувство за ритам; - да го осознава и применува броењето и тактирањето со различни мерни единици; - да ја препознава и применува триесетворина нота и пауза; - да ја доживува и разбира триола на слух и во нотен текст во тактовите со различни мерни единици - да го доживува и разбира пунктирниот ритам на слух и во нотен текст во тактовите со различни мерни единици; - да прокавува умеења за ритмичко читање (парлаго)на нотниот текст; - да развива способност за прецизно изведување на 	<p>Мерни единици: четвртина осмина и половина</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ритмичко читање на нотен текст (парлаго) - такт 2/2, мерна единица половина - такт 3/8, мерна единица осмина - Тактови 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8 4/8, 2/2, 3/8, 4/2 - Триесетворина нота и пауза - Шеснаестина нота со точка 	<ul style="list-style-type: none"> - Мерна единица - Ритмичко читање (парлаго) - Мерна единица половина - Мерна единица осмина - Триесетворина - Шеснаестина со точка 	<ul style="list-style-type: none"> - Читање парлаго на примери со тактирање. - Изговарање парлаго на примери со половина и осмина мерна единица. - Изговарање парлаго на примери со триесетворина и шеснаестина со точка нота и пауза.

<p>ритамот;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива умеене да тактира нотен текст со различни мерни единици; - да доживува промена на метар на слух во музичките примери; - да препознава и применува промена на тактот во сопствената изведба (солфежирање и свирење на ДМИ); - да го развива чувството за ритмичко повеќегласје. 	<ul style="list-style-type: none"> - Триола - Пунктирен ритам во рамки на мерна единица - Промена на тактови - Промена на такт со мерна единица осмина - Промена на такт (комбинација со половина и четвртина мерна единица). 	<ul style="list-style-type: none"> - Триола -Пунктиран ритам -Промена на тактот 	<ul style="list-style-type: none"> - Воочување на триолата во музичките примери (споредба со 2-на и 3-на поделба на мерната единица). - Воочување на пунктирен ритам во музичките примери. Наставникот треба да внимава во сите случаи при броењето и придружните активности да се нагласува силното време. -Воочување на промената на тактотот. (Првата група ја тактира секоја осмина, а втората група секоја четвртина. Истото може да се примени и со шеснаетина нота.) - Воочување на промена на метарот со различни мерни единици на слух во музичките примери. (Наставникот во свирење на песна или музички пример прави мерничко варирање, комбинирајќи различни мерни единици.)
--	--	--	---

	-Устен ритмички диктат	-Ритмички диктат	- Воочување и примена на промената на тактот во вежби за солфежирање.
	- Ритмичко читање парлато во виолински и бас клуч		- Изговарање парлато во групи (секоја група - свој ритам).
	- Изведување на едноставни ритмички партитури со различни делници		- Квизови за утврдување на совладаните поими.

Наставен предмет: СОЛФЕЖ
Тема: ДИКТАТ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да пројавува умеења за меморирање и репродуцирање на кратки ритмички и мелодиски фрази;	- Устен диктат: ритмички мелодиски - Писмен диктат: ритмички мелодиски	Усен диктат Писмен диктат Ритмички диктат Мелодиски диктат Сите поими од други наставни теми и од наставниот предмет теорија на музиката	- Меморирање и повторување на кратки ритмички фрази (пример: наставникот изведува кратка фраза со плескање со рацете, а учениците ја повторуваат со групно и индивидуално). - Меморирање и повторување на кратки мелодиски фрази. (Пример 1: наставникот изведува кратка фраза на неутрален слог, а учениците ја повторуваат на неутрален слог групно и

<p>мелодиски диктат;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги доживува и разбира елементите на музичката структура (мотив, фраза) на слух; - да ги применува стекнатите знаења за запишување на ритмички и мелодиски диктат; - да ја развива музичката меморија; - да го развива внатрешниот слух. 			<p>индивидуално.</p> <p>Пример 2: наставникот изведува кратка фраза на неутрален слог, а учениците ја повторуваат со именување на тоновите групно и индивидуално.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Запишување на кратки ритмички и мелодиски фрази според горенаведената постапка (меморирање, повторување и запишување). - Запишување на подолги ритмички и мелодиски диктати. Наставникот да внимава учениците да не пишуваат за време на свирењето, туку да меморираат, а потоа запишуваат. - Транспонирање на запишаните диктати (усно и писмено).
--	--	--	---

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

- Наставата по солфеж треба да биде во тесна поврзаност со наставата по инструментот.
- Предвидените содржини во наставните теми Мелодика и Ритмика се во непосредна корелација со темите и содржините на предметот теорија на музиката. Наставникот треба да внимава при планирањето на часовите по двата предмета меѓупредметната поврзаност да им биде јасна на учениците.
- Содржините Мелодика и Ритмика се тесно заемно поврзани, затоа процесот на совладување на одредени цели посочени во една од темите често пати треба да се одвива преку интеграција со другата тема (на пример, совладувањето на ритмичките содржини во примерите за солфежирање).
- Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (музички примери од различни стилови и жанрови) и снимена за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, мелодиски модели).
- Се препорачуваат музичко-ритмичките движења за доживување на ритмичките карактеристики на музиката.
- Учениците треба да се навикнуваат на солфежирање и изведба на ДМИ по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање, со тактирање при пеењето.
- За полесно разбирање на тоновите во различни октави, знаците за промената на висината на тоновите да се употребуваат кредити во боја (секоја нота во различна боја).
- За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање да се применува фоноимијата.
- За успешно реализирање на наставната тема Диктат наставникот треба да практикува вежби за развој на меморијата, концентрацијата (учење напамет, запишување на познати мелодии, усно и писмено транспонирање).
- Треба да се продолжат активностите сврзани со организацијата и следењето на едукативно-уметничките активности во текот на целата учебна година.

Препораки за користење на годишниот фонд на часови

Мелодика 42 часа; ритмика 30 часа

➤ **Наставни средства:**

- учебник по избор на наставникот, одобрен од страна на министерот;
- аудио-визуелни средства (ТВ, DVD- плеер, видеоплеер, компјутер);
- детски музички инструменти;
- дидактички средства и материјали;
- разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- визуелни средства (слики, фотографии, апликации и сл.);
- Интернет, образовни софтвери.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување). При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава кон индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на Нормативот за простор и наставни средства за основното музичко училиште донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во прва година може да ја изведува лице кое завршило:

А. факултет за музичка уметност – оддел за музичка теорија и педагогија

Б. факултет за музичка уметност – оддели за:

композиција;

диригирање;

музикологија;

етномузикологија.

(Приоритет според горенаведениот редослед)

8. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката:

- да пројави навика за култивирано пеење (умерено пеење, без гримаси, дигање на рамења и викање);
- да пројави способност за пеење на музички примери со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да го прошири опсегот на гласот;
- да пројави способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да пројави способност за следење интонација од инструмент;

- да развива музичка меморија;
- да покаже интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да пројави за активно, внимателно слушање на музиката;
- да пројави осет за музичка изразност;
- да развива осет за ритам;
- да пројави умевање да прати ритам;
- да изведува движења во музичко - ритмичките активности усогласени со музиката;
- да ги усвои неопходните музичко-теориски поими;
- да се ориентира во просторот;
- да ги препознава, именува и запишува нотите од скалите до четири предзнаци;
- да ги сфати разликите на звучењето на дурската и молската скала;
- да ги сфати разликите на звучењето на трите видови на молската скала;
- да може самостојно да испее полесна мелодиско-ритмичка вежба по ноти во наведените скали;
- да пројави умевање за солфежирање а виста;
- да пројави умевање да транспонира (писмено и усно);
- да изведува спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да пројави сопствено музичко изразување.

ПОТПИС И ДАТУМ НА УТВРДУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по солфеж за тригодишното основно музичко образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 10-3262/5
20-10-2009 2009 год.
СКОПЈЕ

_____ 2009 година

Скопје

Министер

Никола Тодоров

